

VRAGENAVOND

6 april 1973

Goedenavond, vrienden.

Wij zijn niet alwetend of onfeilbaar, denkt dus zelf na. Het is vandaag weer eens een vijfde vrijdag in een enkele maand, dus is het vanavond:

VRAGENAVOND

Ik zou daarom eerst over willen gaan tot de beantwoording van de schriftelijk ingekomen vragen.

Vraag: Hoe kan ik mij het voertuig van een entiteit in een vormloos bestaan denken?

Antwoord: Ik geloof niet, dat u zich zoiets denken kunt. Je kunt wel vergelijkingen maken, analogieën aanhalen, maar daarmee kun je de werkelijkheid niet voorstellen. Indien u toch een vergelijkbaar beeld wilt hebben: Stel u licht voor, dat door de nevel valt. Het licht wordt dan op zijn weg zichtbaar. Als iets dergelijks zou u zich mogelijk het voertuig van een entiteit kunnen voorstellen: een soort stralenbundel, zonder dat deze ergens terecht komt. Gewoon wat licht, dat soms even zichtbaar kan worden. Meer niet.

Vraag: Ik zie het als een tegenspraak, dat er een vormloze sfeer is en dat er toch een lichaam is. Hoe kan dat?

Antwoord: Omdat wij elk voertuig, waarin een bewustzijn zetelt, als voertuig aanspreken. Ook dus, wanneer dit voertuig uit zuivere energie is opgebouwd. Ik geloof niet dat dit een werkelijke tegenspraak is. Het voorgaande is hier reeds eerder gezegd, want dit onderwerp hebben wij reeds meerdere malen behandeld.

Vraag: Kunnen bewustzijnsinhouden velden vormen buiten de aardse sfeer?

Antwoord: Dat hangt ervan af, van wie die bewustzijnsinhouden zijn. Wanneer meneer Jansen hier na zit te denken over het verwerpelijke van de Barend Servetshow - het medium is er vol van, dus ik kan daar ook van profiteren - dan geloof ik niet, dat dit ergens buiten de aarde een veld of figuur vormt.

Denk u het volgende in: Gedachten liggen op een niveau, dat niet meer behoort tot het u bekende dimensionale stelsel. Zij behoren eerder tot een soort tussenfase tussen uw stelsel en een ander stelsel, dat je dan mogelijk geestelijk of energetisch kunt noemen. Dit tussenterrein noemt men de astrale sfeer, omdat daarin materiedeeltjes voorkomen, die niet onderling gebonden zijn. Daarin drukken zich gedachten uit. Het antwoord moet hier dan ook ontkennend luiden. Ik denk dan ook, dat u uw vraag wat verkeerd gesteld heeft. Ik meen, dat u wilde vragen, of bewustzijn op aarde, mits voldoende getraind, waarnemingen kan doen buiten de aardse sfeer. Dan is het antwoord bevestigend.

Reactie: Steller van de vraag schijnt te menen, dat er een bepaalde verschijningsvorm is, waarin zij zich manifesteren.

Antwoord: Indien dit al mogelijk is, zo hebben wij te maken met de materialisatie van een gedachtenbeeld, geen eigen veld, en wel in de termen van uw eigen dimensionaal stelsel. Dit is wel geen veld, maar dan toch wel een kenbaar verschijnsel. Ik kan mij alleen niet voorstellen, dat dit 'buiten de aarde-sfeer' gebeurt, wanneer dergelijke gedachten van mensen moeten uitgaan. Zou de gedachte van anderen uitgaan, die een vol bewustzijn hebben van de situaties, mogelijkheden en omstandigheden vanuit de lege ruimte of een van andere planeet, zo kan ik mij iets dergelijks wel voorstellen. Maar bij een mens veronderstel ik een dergelijke kennis niet, - althans niet in voldoende mate - om daar een materialisatie vanuit eigen gedachtenkracht te projecteren.

Vraag: Wat is de limiet van die aardse sfeer?

Antwoord: Over het algemeen en in zin van uw vraag tot de grens van de troposfeer. Dus niet eens de stratosfeer, laat staan andere grenzen daarbuiten.

Het is hier een kwestie van voorstellingswereld. Zou je willen spreken over aardse werkingssfeer, dan zou je kunnen stellen, dat die ongeveer op 2/3 van de afstand aarde-maan ligt. Dan gaat het echter om het eigen ongestoord werkingsbereik van de aarde. Indien je de maan bij de aarde rekent en haar veld bij het aardveld, dan kun je weer zeggen dat de werkingssfeer zich ongeveer uitstrekt tot 1/8 van de afstand aarde-zon. Met andere woorden: wanneer u het heeft over aardsfeer of aardse sfeer en haar werkingsbereik wilt kennen, dien je wel eerst duidelijk te zeggen, welke werkingen je bedoelt.

Vraag: Mag ik dan stellen dat gedachten de astrale sfeer alleen kunnen beïnvloeden tot de grens van de troposfeer?

Antwoord: Dat kunt u zo niet zeggen. Wanneer u goed naar mijn antwoord geluisterd hebt, hebt u mij horen zeggen, dat de astrale sfeer een soort tussenterrein vormt tussen twee dimensionale stelsels. Afstand in een van beide stelsels kan dus niet terecht worden toegekend aan de astrale werkingen. Is dit duidelijk?

Vraag: Wat is de reden, dat (menselijke Red.) wrakken, die niets meer op kunnen nemen, toch door blijven leven? Zijn er dan toch nog ervaringen voor hun geest? Is het een taak die de omgeving op moet brengen om hen te verzorgen?

Antwoord: Dat zijn verschillende vragen ineens. Allereerst wil ik opmerken dat opmerkingsvermogen volgens menselijke maatstaven weinig of niets zegt omtrent geestelijke levensbeleving. Zoals ook de norm van normaliteit in uw dagen - volgens mij vaak abnormaal - weinig of niets zegt omtrent de levenswaarde van een persoonlijkheid.

Wanneer u spreekt over een wrak, zo kan ik mij voorstellen dat het gaat om iemand die alleen maar leeft in pijn en ellende. Ik kan mij zelfs voorstellen dat zo iemand zelf dan meent beter afscheid van uw wereld te kunnen nemen. Wanneer zo iemand dit zelf zo voelt en wenst, meen ik niet, dat er enige reden bestaat de mogelijkheid hiertoe te weigeren. Maar wanneer iemand, ook al is die volgens u een onbewust wrak, zelf wil blijven leven, zo betekent dit leven toch altijd nog dat het proces van waarneming een aantal ervaringen en reacties omvat. Een leven, waarin enig bewustzijn toch nog aanwezig is dus en waaruit mogelijk voor de geest nog grote bewustzijnswaarden voort kunnen komen.

Vergelijkend beeld: Er zijn bepaalde meesters van het occulte, die op een bepaald ogenblik hun lichaam ergens neerleggen om met hun geest te werken. Zij laten dit lichaam dan soms maandenlang ergens gewoon liggen. Daartoe schakelen zij wel het metabolisme wat om. Nu groeien de haren en de nagels door. Het geheel is dan een warboel, vol vuil. Muizen nestelen tussen de benen, vogels in de baard. Wanneer u zo iets ziet, zult u geneigd zijn u af te vragen, of het nog wel zin heeft een dergelijk stoffelijk wrak te laten leven. Toch is de geest dan dermate actief, dat deze occultist zich elders met zijn bewustzijn weet te projecteren, of zelfs in een soort materialisatie actief kan zijn elders op de aarde. Je kunt dus niet aan de uiterlijkheden zien, of het bestaan van het lichaam nu voor de geest waardeloos is of niet.

Wat mij brengt tot de vraag, of dit voor de omgeving dan een taak is. Ik meen dat die omgeving dit zelf dient te bepalen. Maar ik dacht dat, wanneer iemand voor jou veel heeft gedaan - al is het maar, dat hij je heeft opgevoed, of veel voor je heeft betekent - je rustig kunt stellen dat het dan ook je taak is om nu iets terug te doen daarvoor. En dan niet alleen op een wijze die je zelf prettig vindt, maar door ervoor te zorgen dat zo iemand kan bestaan. Ik meen dat dit een verplichting is die - op een persoonlijke basis - kan bestaan.

Vraag: Dat geldt dus alleen voor iemand, die een zo hoog bewustzijn heeft dat hij die vorm van leven voort kan zetten?

Antwoord: Wat het voorbeeld betreft, ging het over een zogenaamde meester.

Maar daar u niet kunt bepalen wat het werkelijk geestelijk niveau is van iemand, die verder van uw standpunt uit een wrak is en niet tot staat tot opnemen, hebt u niet het recht een oordeel te vellen, daar u immers de geestelijke waarden en de eventuele intensiteit van beleven en waarnemen van die persoon niet in de juiste waarden kun zien. Een oordeel wordt door u gemeenlijk aan de hand van uiterlijkheden geveld en omvat dus niet de werkelijke betekenis en de werkelijke mogelijkheden van een persoon op geestelijk gebied.

Vraag: Hoe denkt u over het ter beschikking stellen van je lichaam aan de wetenschap? Volgens vele godsdiensten dient het lichaam immers ongeschonden naar het dodenrijk te gaan.

Antwoord: Er is geen dodenrijk waar je met dat lichaam iets kunt beginnen. Dat lichaam is trouwens na de dood gewoon niet houdbaar in zijn normale toestand. Mogelijk denkt u: wanneer ik iemand na mijn dood bepaalde delen van mijn lichaam afsta, heb ik die later zelf niet meer. Maar in onze wereld hebt u die toch niet meer nodig, dus gun dan maar een ander de lol.

Vraag: Hangt het af van de instelling van de entiteit na de dood, of deze er iets van zal ondervinden, wanneer men iets doet met zijn lichaam?

Antwoord: Grotendeels waar. Maar hoeveel huisvrouwen gooien het geliefde oude jasje van hun echtgenoot niet in de asbak. M.i. hoeft men op aarde niet fijngevoeliger te zijn, wanneer het een afgelegd lichaam betreft. Mogelijk ziet u dit als een fout mijnerzijds. Ik meen echter dat het goede dat men op deze wijze voor anderen kan doen, de nadelen van de ervaring verre overtreft. Bovendien zal een entiteit die eens voor een dergelijk gebruik van zijn overleden lichaam toestemming heeft gegeven - ik acht dit laatste wel noodzakelijk - alleen reeds door dit ontleden, dit gebruik van delen van zijn lichaam, zich sneller van zijn dood bewust zal worden en zo zich gemakkelijker kan aanpassen aan zijn nieuwe bestaan.

Godsdienstig eist men, dat het lichaam in zijn geheel zal worden begraven? Wanneer je dit geloof werkelijk en overtuigd aanhangt, moet je je daar, zover het jezelf betreft, dan maar aan houden. Maar er zijn ook godsdiensten die eisen, dat het lichaam aan de vogelen des hemels wordt overgelaten, anderen hakken het lichaam in stukken en werpen het de dieren van de wildernis voor. Anderen weer menen dat het lichaam geheel verast dient te worden, of menen dat wanneer dit lichaam maar in het vuur is geweest, het gelouterd is. Weer een ander geloof stelt dat het lichaam aan het water moet worden toevertrouwd. Iedereen heeft er dus zo een beetje een eigen visie op. En wanneer je het mij vraagt, zijn de meeste godsdiensten voornamelijk vooroordelen van mensen, die te weinig in zichzelf omtrent God weten en daarom alles maar in regels voor anderen naar buiten projecteren. Daarom meen ik niet, dat men de regels van een godsdienst boven eigen gevoel van juistheid mag laten gelden.

Vraag: Wat is de zin van dementie op latere leeftijd, een oppervlakkig gezien nutteloze periode in een menselijk leven?

Antwoord: Indien wij te maken hebben met dementia, zo hebben wij te maken met een verval van hersen en lichaamsfuncties. Dit betekent dat het reactievermogen terugloopt, terwijl het gedragspatroon langzaamaan tot het onbeheerst kinderlijke en later zelfs tot het geheel hulpeloze kan gaan. Maar een geest is nu eenmaal geen lichaam. Kennelijk hebt u ergens het gevoel, dat u de geest moet beoordelen aan de hand van het lichaam. Zoals ik reeds betoogde, kunt u dit niet terecht doen, daar de geest in wezen steeds maar een deel gebruikt van alles, wat u in een lichaam zo belangrijk vindt, terwijl vele zaken die u in een leven of een lichaam ontgaan, voor een geest juist weer van de grootste importantie kunnen zijn. Stel, dat iemand dementia heeft en door het herkennen van een persoon, al is het maar een flits, een emotie ondergaat, zo kan voor de geest deze emotie een waardevolle, bijna niet te vervangen ervaring betekenen.

U dient te begrijpen dat lichamelijke capaciteiten volgens stoffelijke oordeel van waarde en het nut daarvan voor een geest twee verschillende dingen zijn. De mens oordeelt weliswaar volgens de hem gangbare norm van stoffelijke waarde en betekenis, maar die heeft niets met geestelijke waarde en betekenis te maken.

Vraagsteller gaat verder: Is dit mogelijk karma en zo geestelijk van nut?

Antwoord: O mijn God. Mensen denken kennelijk, dat karma zoiets is als zonde op afbetaling en dat is het heus niet. Karma is een vorming. Karma is datgene, wat je wordt door je ervaring, met alle onevenwichtigheden, je fouten, de delen van jezelf, die je verwerpt en de delen van jezelf, die je aanvaardt. Dit bepaalt wel degelijk, hoe je een volgende maal zult incarneren, maar door je keuze, niet door een noodlot.

Bij de incarnatie zien wij dan vaak een grote reeks mogelijkheden, behorende tot het lichaam, de tijd, de omgeving ingecalculeerd, ofschoon je niet altijd alles geheel zult overzien en beseffen, voor je incarneert. Maar kom mij nu a.u.b. niet vertellen, dat bepaalde belevingen een onontkoombaar karma zijn. Ik had kortgeleden iemand die beweerde: Ik heb reumatiek, maar dat zal mijn karma wel zijn. Mogelijk vindt u het gemeen, dat ik zo reageer. Maar hoe kan ik u anders duidelijk maken, dat karma niets te maken heeft met de dingen die je nu en tegen je wil overkomen en die je dan, omentwille van oude zonden, dan maar moet dragen. Dat is eenvoudig niet juist. Alles in dit leven heeft enkel maar met dit leven te maken en niet met iets van een vroeger leven. De wijze, waarop je de ervaringen opdoet en verwerken kunt, worden bepaald door je geestelijke inhoud. Dat is je karma. Je geestelijke ontwikkelingsmogelijkheid wordt erdoor bepaald. Zeg het maar zo: Karma is niets anders dan een diploma, behaald op een andere school. De cijfers, die je voor verschillende vakken hebt gekregen, bepalen dan wel degelijk, hoe je in een bepaalde baan - een nieuw leven op aarde bijvoorbeeld - kunt werken en hoe je je daar bewust kunt gaan gedragen.

Vraag: Indien dementie vergevorderd is, is dan euthanasie geoorloofd?

Antwoord: Alleen wanneer de persoon zelf, hoe dan ook, kenbaar maakt dat er geen wil tot verder leven aanwezig is, en dit niet slechts een enkele maal doet, maar langere tijd, waarbij de wens te sterven meerdere malen met enige tijdstussenruimte kenbaar wordt gemaakt. Alleen dan meen ik dat je, omdat zo iemand vaak niet meer in staat is zelf dit leven te beëindigen, zelfs al beschikt hij over de middelen daartoe, zo iemand mag je helpen.

Wanneer iemand werkelijk geen mogelijkheid meer heeft, volgens menselijk weten gelukkiger of gezond verder te leven, deze lijden moet, en de wens tot sterven te kennen geeft, zo mag je zo iemand bv. een dodelijke dosis slaappillen geven en zeggen: Hier zijn pillen. Wanneer je die allen inneemt, zul je sterven, inslapen zonder te ontwaken. Wanneer je dit werkelijk wenst, kun je die pillen dus innemen. Indien de persoon de wens te kennen geeft, maar zelf niet meer in staat is die pillen te nemen, mag je volgens mij op diens uitdrukkelijk verzoek de pillen oplossen en ingeven of iets vergelijkbaars inspuiten. Euthanasie is volgens mij altijd gebonden aan de toestemming en wens van de persoon zelf. Verder moet worden aangenomen, dat de beslissende daad door de persoon zelf zal worden, gesteld, zolang hiertoe ook maar enige mogelijkheid bestaat. Is er geen enkele mogelijkheid hiertoe, dan kan op uitdrukkelijke wens en met volle medewerking van de betrokkene, eventueel een ander hulp verlenen. Zelfs dan is geen enkele dwang, hoe zacht ook, geoorloofd.

Vraag: Stel dat iemand na een ongeluk maanden bewusteloos blijft. Moet men dit leven dan altijd maar met alle middelen blijven rekken?

Antwoord: Over het algemeen lijkt mij dit in stand houden van dit leven medisch en menselijk noodzakelijk, tenzij wij zeker weten dat er beschadigingen zijn, waardoor de persoon nooit meer tot bewustzijn terug kan keren. In alle andere gevallen blijft immers de kans van een weer ontwaken bestaan. Je kunt niet in de plaats treden van een ander, wanneer het om dergelijke beslissingen gaat. Ik neem aan dat het lichamelijk mechanisme verder redelijk functioneert. Volgens mij heeft men dan niet het recht te zeggen: ga jij maar door en sterf, want de toestand is voor ons emotioneel of praktisch te lastig.

Wanneer je daarmee begint, komt men al snel zover dat men euthanasie niet meer ziet als iets, waarbij de eigen vrije wil van de persoon het belangrijkste is, maar dat het een kwestie wordt van: is iemand lastig of niet. Dan komt er een ogenblik dat iemand stelt: de jongens die nog steeds tegen de 1000 gulden wet demonstreren, zijn toch wel erg lastig, dus laten wij hen maar...

Juist omdat de neiging tot sneller ingrijpen, dan de persoon zelf wenst, in vele gevallen aanwezig zal zijn, moet men blijven staan op vrije beslissing van de persoon zelf en diens actieve medewerking zover mogelijk.

Kan door de persoon geen beslissing worden genomen of beschikt deze niet over de mogelijkheid t.m. zijn wil in dit verband duidelijk kenbaar te maken, dan blijft alleen nog de volgende mogelijkheid bestaan: Men is niet verplicht een leven door kunstmiddelen in stand te houden, wanneer bij een natuurlijk verloop geen genezing kan worden verwacht, terwijl bij het weglaten van die middelen de dood in zou treden. Dit geldt niet voor voeding die middels infuus of op andere wijze gegeven wordt, terwijl het lichaam in bewusteloze of onmachtige toestand verkeert. Zelfs dan zal men alleen kunstmiddelen mogen onthouden, wanneer de patiënt hierom niet vraagt of gevraagd heeft, voor de onmacht hiertoe intrad. Dit is dus het enige geval waarbij de medicus of medica volgens mij een actieve rol mag spelen... Ik ben voor euthanasie die men voor zich kiest, mits daarbij een zekere overwegingstermijn bestaat voor men de middelen verschaft. M.i. heeft een mens het recht zijn eigen leven te beëindigen, ofschoon ik dit stom vind, wanneer er nog levensmogelijkheden zijn. Dit behoort volgens mij tot de vrije wil. Dit kun je volgens mij een mens niet ontzeggen. Maar je mag niet een ander de beslissing laten nemen.

Vraag: Volgens proeven van een Zweedse arts wordt het gewicht van de mens onmiddellijk na de dood 21 gram minder. Hij beweert dat dit het gewicht van de ziel is. Wat is de reden van deze gewichtsvermindering?

Antwoord: Hier is o.m. sprake van een wegvloeien van een deel van het fluïde of plasma, een vermindering van de longinhoud. Ik meen dat dit reeds die 21 gram zou kunnen verklaren. Overigens jammer dat het 21 gram is, want nu wordt het porto hoger... Wij in de geest zijn echter niet in staat te verklaren dat wij bij de overgang allen opeens 21 gram hebben gewogen. Ik kan alleen vermoedens uitspreken en weet niets definitiefs. Wel weet ik, dat het plasma, wat men in een bepaalde vorm wel ectoplasma noemt, zich snel afzet van het lichaam na de dood en vervalt. Na het breken van het zilveren koord vervluchtigt ook het levenslichaam. Ook het astrale lichaam is dan niet meer in het menselijk lichaam aanwezig. Mogelijk dat deze factoren een rol spelen.

Vraag: Gewichtsvermindering is alleen denkbaar, wanneer er een vermindering van werking van zwaartekracht is. Gebeurt dus dit ook bij een etherisch lichaam?

Antwoord: Daar een astraallichaam materie bevat, zij het zeer fijne, mag ik aannemen dat, wanneer deze materie in een ijle vorm aanwezig is, de aantrekkingskracht van de aarde hierop wel enige invloed heeft. Het levenslichaam dat wij als energie zien, reageert in ieder geval wel op het aardveld. Maar een definitieve uitspraak in deze kan ik helaas niet doen. Ik gaf u slechts mijn veronderstellingen.

Vraag: Geloven de boeddhisten in een God?

Antwoord: Daarop is geen algemeen geldig antwoord te geven. Ik zou het zo willen stellen: vele boeddhisten geloven in een God, maar het boeddhistisch geloof in zich stelt geen God, het stelt in zijn zuiverste vorm ook geen hiernamaals. Het stelt slechts de mogelijkheid om, door het volgen van de paden en het je houden aan de pijlers, de voorwaarden, een eenwording met de werkelijkheid te bereiken. Dat is het enige. Maar het boeddhisme spreekt dus niet van een God en stelt zelfs niet dat er een leven na de dood is. Er zijn boeddhisten, vooral de lamaïstische boeddhisten, die deze dingen wel leren. De boeddhisten van Ceylon zeggen bv. weer dat zij niet weten of er een God en een hiernamaals is, maar dat het er om gaat nu goed te leven. Op deze vraag is geen algemeen geldend antwoord mogelijk.

Vraag: Wat is Brahman dan?

Antwoord: Brahman is de scheppende kracht. Maar deze hoort weer niet thuis bij de boeddhisten. Hij behoort tot het hindoeïsme. Er zijn echter vele dingen uit het hindoeïsme overgenomen door boeddhisten en behoren tot bepaalde versies daarvan. Op soortgelijke wijze zijn vele judaïstische denkbeelden en stellingen overgegaan in het christendom, d.w.z. dat bepaalde delen van het christendom meer nadruk leggen op het oude testament en de daarin voorkomende denkbeelden, dan op de leer die in het nieuwe testament t.a.v. gedrag en geloof gesteld zijn.

De vraag is, of dit aannemen van die waarden en stellingen nu de inhoud en waarde van het christendom bepalen. Volgens mij bepalen dergelijke dingen wel de geloofsbeleving, maar niet de waarde en inhoud van de leer zelf. Je kunt daarom ook niet stellen, dat alle christenen moeten geloven in een toornige God of stellen, dat 'oog om oog, tand om tand', deel uitmaakt van de christelijke leer. Toch zijn er vele christenen die voornamelijk in een toornige God geloven en houden velen zich aan de regel 'oog om oog, tand om tand'. Zo zijn er vele boeddhisten die geloven in een God, in bepaalde vormen van bestaan in het hiernamaals, ja, in goden en demonen. Maar dat wil nog niet zeggen, dat elke boeddhist dit krachtens de leer en zijn geloof hoeft te doen.

Vraag: Ik dacht, dat de boeddha gezegd had, dat het geen nut had over deze dingen te praten, zodat men die beter kan laten liggen.

Antwoord: De boeddha heeft meerdere malen, o.m. in het klooster van de drie bomen dingen gezegd als het volgende: "Wanneer wij de waarheid zoeken in onszelf, is het niet dienstig ons af te vragen wat morgen zal gebeuren. Laat ons daarom ook niet vragen wat er zal zijn na de dood, maar laat ons vragen, hoe wij in onszelf de waarheid vinden van het leven". Ik heb dit betrekkelijk vrij vertaald, maar toch is dit een goede weergave van iets wat gezegd werd tijdens de eerste lezingen in dit eerste boeddhistische klooster.

Vraag: Vervuiling van water, lucht en levensmiddelen beroven ons van een groot deel van onze vitaliteit. Kunt u ons een levenswijze aanbevelen, waardoor een deel van deze bezwaren wordt ondervangen en wij toch nog een redelijke dosis vitaliteit overhouden?

Antwoord: Ik kan u in ieder geval al een raad geven die ondanks de door u genoemde bezwaren uw vitaliteit aanmerkelijk kan vergroten: Realiseer u dat uw lichaam niet is gemaakt om te zitten. Beweeg u. U hebt verschillende lichamelijke mogelijkheden en functies. Gebruik die. Beschouw uw lichaam niet als iets wat u alleen maar eens helemaal nodig hebt, wanneer de auto het niet doet, of wat alleen in functie en werking mag komen wanneer de tv. het niet doet.

U zult zien, dat uw vitaliteit dan reeds aanmerkelijk toeneemt. In de tweede plaats wil ik u raden: Eet zoveel als u lust, maar eet vooral vaak, niet veel. Voedt u bij voorkeur met spijsen die niet al te veel verwerkt zijn. Als het even kan, is natuurlijk onbespoten fruit e.d. beter, maar dat kun je tegenwoordig haast niet krijgen. Het is haast onmogelijk tegenwoordig plantaardig voedsel te krijgen dat geheel geen gif bevat, al komt dat maar uit de bodem. Eet veel fruit. Zorg, dat je je tanden regelmatig gebruikt. Ik zal zeker niet zeggen: weest verstandig, neem een appel. Want dat heeft Adam een keer gedaan en kijk eens wat dit hem gekost heeft. Wel zou ik willen zeggen: eet niet alleen brei. Zorg ervoor, dat je spijsvertering voortdurend iets te doen heeft. Snoep rustig, wanneer je daarin zin hebt, maar niet te veel van hetzelfde in korte tijd. Eet dus niet een hele doos bonbons leeg, dames. En heren, zes croquetten is te veel, één is heus wel even genoeg. Met enige matigheid, redelijke voeding en veel lichaamsbeweging komt u al een heel eind.

Nog een raad: Er zijn altijd nog bomen, meren, een zee. Wandel eens onder de bomen, langs het strand, ga een keer de plassen op, wanneer er een windje waait. Zeker, ook die lucht is dan vervuild, maar zij is toch aanmerkelijk frisser, dan wat u gewend bent - want tussen haakjes een vaststelling is en geen hatelijkheid. Zorg er ook voor dat in uw huizen ondanks alle verontreiniging, stank en koude, de frisse lucht, de nog niet grotendeels vervuilde lucht een kans krijgt om binnen te komen.

Indien u zich aan dit alles houdt, zult u zien, dat uw vitaliteit al heel wat beter is. Indien u nog meer wilt doen: er zijn vormen van Hatha yoga, die goed bruikbaar zijn om je conditie te verbeteren. Bovendien werken die als vermageringsmiddel. Dit is betrekkelijk goedkoop en veelal zeer doeltreffend. Er zijn dus mogelijkheden genoeg. Laat u in geen geval overdonderen door het denkbeeld, dat lucht, water enz. zo vuil zijn en dat u daarom bijna dood bent. Uw lichaam kan heel wat verdragen, wanneer u het de kans maar geeft, en kan zich aan de omstandigheden vaak zeer goed aanpassen wanneer de psyche dit niet belemmert. Een eenvoudig middel is ook het drinken van veel water, tot zes glazen toe, per dag.

Vele giften die u gebruikt of binnenkrijgt, zijn oplosbaar in water, zodat u zo uw lichaam de kans geeft zich schoon te spoelen. Ook voor rokers geldt dit, daar door deze overdaad aan water een groot deel van de opgenomen nicotine uit het lichaam wordt weggespoeld, terwijl ook overdaad aan suiker op deze wijze kan worden afgevoerd. Ook de nierfunctie zal hierdoor vaak verbeteren. U kunt dus heel wat dingen doen, om toch wat beter te leven. Nog een raad: Wanneer u in plaats van water melk neemt, omdat u meent dat u met melk meer mans bent en dat dus liters daarvan per dag erg gezond moeten zijn, vergist u zich. Maar wanneer u melkschurft wilt krijgen, moet u dit absoluut doen.

Commentaar?

Vraag: Sap van uitgeperste vruchten zoals sinaasappelen, is dit goed?

Antwoord: Dat ligt aan uw eigen conditie. Uitgeperst fruit, ook sinaasappels, bevatten nogal veel vruchtensuikers. Wanneer in de rest van uw voeding reeds veel suiker zit kan een overmatig genot van vruchtensap soms zelfs nadelig werken. Het is dan zelfs mogelijk dat u een vorm van suikerziekte tijdelijk vertoont met als gevolg dat u zich door dit middel eerder slap, hoofdpijnerig, wat duizelig en chagrijnig gaat voelen. Dan is het beter minder suiker te nemen of uw consumptie van vruchtensappen te beperken. Indien u vitaminen nodig hebt als C. kunt u die ook in andere groenten vinden, waarin minder suiker voorkomt, vooral wanneer u die rauw consumeert.

Vraag: Er is een boekje verschenen met de titel: Registratie van bovennatuurlijke stemmen. Kunnen wij hiermee iets doen?

Antwoord: U kunt het bv. lezen. Maar alles wat erin staat, is alleen van toepassing wanneer de daarin beschreven apparatuur, die bovendien goed gebouwd en afgesteld moet zijn, wordt gebruikt door iemand die zelf sterk mediamiek is. Anders krijg je weinig resultaat. Men zou mogen stellen: De apparaten zijn voor iemand, die sterk mediamiek is, maar zijn gaven niet wil of kan erkennen en uiten en er toch iets mee wil doen, wel bruikbaar. Maar verder reikt het volgens mij nog niet.

Vraag: Aangaande het boek: 'De meesters van het verre oosten' werd door een spreker van de Orde verwezen naar de vele kritieken die erover geschreven zijn. Graag uw kritiek aangaande de strekking van dit boek.

Antwoord: Mijn kritiek gaat niet over de strekking van dit boek. Deze, zover het de daarin gegeven leringen betreft, is voor ons aanvaardbaar. Hierin staan heel veel wijze lessen. Ik meen, dat het daarom nog niet noodzakelijk is een aantal legenden, die in deze tijd niet waar zijn, als een waarheid voor te stellen. Eens zijn die dingen mogelijk wel waar geweest, maar nu zijn zij dit niet meer.

Het boek is volgens mij een vreemd vlechtwerk van waarheid, verdichting en wijsheid. Dat betekent dat de lezer er goed aan doet alles wat geschreven staat in dit werk maar met een paar korreltjes zout te nemen. Maar iemand, die enig gevoel heeft voor alles wat geestelijk belangrijk is, zal toch de werkelijk belangrijke dingen uit het geheel kunnen puren. En dat zijn zeker de wonderen niet, die meesters doen, mensen die in plaats van een gewone lift te gebruiken een steen nemen en dan 'ohm' roepen e.d.

Deze dingen zijn niet belangrijk. Theoretisch is een groot deel van het beschrevene wel mogelijk, bv. met een klank omhoog te zweven. Maar zover mij bekend heeft men dit reeds 1000 jaren niet meer gedaan. Blijf dus realistisch, neem de wonderen met plenty zout. Wanneer je de geestelijke strekking bezieet, vind je daarin echter veel wat waardevol kan zijn. Dit is mijn kritiek. Als criticus sta ik hier natuurlijk ook open voor kritiek, maar in dit geval zal ik het op prijs stellen, wanneer u die na afloop van de bijeenkomst spuit.

Vraag: Een overgegangene herinnert zich zijn laatste incarnatie. Maar herinnert hij zich niet zijn vorig verblijf in de sferen, zodat hij na de overgang in de sferen a.h.w. op bekend terrein komt?

Antwoord: Dit is het geval, maar men heeft enige tijd nodig om zijn eigen besef te verplaatsen uit de sterke gebondenheden die men in de stof heeft gekend naar het in wezen geheel anders zich afspelende geestelijke bestaan. Maar wanneer je geestelijk voldoende gegroeid bent en zo open bent gaan staan voor je nieuwe wereld en de waarden van je eigen wezen, dan vind je niet alleen maar je vorige incarnatie en het vorige verblijf in de sferen terug, maar ontstaat er een soort absolute herinnering, waarbij je alle bestaansfasen, waarin je bewust was, je weer herinnert. Vroegere incarnaties herinnert men zich alleen in beelden zover deze belevingen voor de geest belangrijk waren.

Vraag: Kunt u ons in het kort de ware betekenis schetsen van het 'Onze Vader'?

Antwoord: Zeer kort dan, want hierover kun je heel veel zeggen.

'Onze Vader': De relatie tussen God en mens wordt gesteld als originator en kind. Hiermee wordt zowel de houding van God tegenover de mens als van de mens tegenover God plus de verplichting van de mens tegenover God omschreven.

'Die in de hemel is': God leeft niet voor ons kenbaar.

'Uw koninkrijk kome': Dus voor mij kenbaar worde, niet alleen in de hemel, dus voor de mens onkenbaar, maar ook op de aarde.

'Geef ons ons dagelijks brood': Brood als symbool voor alles wat wij nodig hebben om te leven. Erkenning van afhankelijkheid door God te vragen: geef ons, wat wij nodig hebben.

'Vergeef ons onze schuld': Wij weten, dat wij niet perfect juist leven, vragen God dit te tolereren en stellen daartegenover dat wij ook de onjuistheden van anderen tegenover onszelf zullen tolereren.

Het gebed eindigt met de vraag, beschermd te mogen worden tegen het kwade, het boze, dus tegen die dingen waarvan je innerlijk weet, dat zij onjuist zijn. De mens voegt hieraan dan nog een formule toe, die een erkenning van de grootheid van God inhoudt: 'U is de heerlijkheid, het koninkrijk'.

De betekenis van Het onze Vader is, kort gezegd: het stellen van een relatie tussen mens en God, waarbij zowel de hoop t.a.v. die God als de verwachting die de mens voor zichzelf koestert, wordt uitgedrukt.

Vraag: Genen en hormonen spelen een rol in het menselijk lichaam en hebben invloed op het karakter. De geest ondergaat alleen deze invloeden, of bepaalt hij die ook?

Antwoord: Een bewuste geest kan in een wordend lichaam - in de eerste tien dagen van de zwangerschap - de chromosomen dermate manipuleren dat door hem niet gewenste eigenschappen worden uitgeschakeld, terwijl andere aanwezige eigenschappen die wel gewenst zijn, de nadruk krijgen. De minder bewuste geest ziet en doet dit alles niet. Maar dan is er nog niets aan de hand. Een dergelijke geest is iemand, die een fabriekswagen koopt. Het pookje is mogelijk niet, zoals je het hebben wilt, de rem is mogelijk niet goed en de wegligging laat te wensen over, maar je kunt er mee rijden. Een geest die een lichaam als voertuig kiest en zeer bewust is, manipuleert zo, dat hij precies tevoren weet hoe het lichaam zal reageren en wat de mogelijkheden ervan zijn. Zo iemand kan er wel degelijk ook voor zorgen dat hormonen in de juiste verhouding aanwezig zijn, zodat zij niet met hem op hol kunnen slaan. De minder bewuste heeft te maken met een lichaam, waarvan hij eigenschappen en mogelijkheden eerst later zal leren kennen. Maar hij kan nog steeds daarmee zijn eigen geestelijke doel na streven. Dat dit geestelijke doel niet altijd strookt met wat de mensen wenselijk achten, is meer jammer voor de mensen dan een onoverkomelijk euvel voor de geest.

Vraag: Wanneer u over de geest praat, bedoelt u dan het onderbewuste in ons?

Antwoord: Wanneer ik spreek over de geest, zo doel ik hiermee op de werkelijke entiteit, die kan blijven voortbestaan, wanneer het stoffelijke lichaam is gestorven.

Anders zou ik spreken over de psyche. De functies van de geest zowel als het eigen bewustzijn van de geest werken op de mens in middels het onderbewuste. Wat heel iets anders is dan te stellen, dat de geest het onderbewuste van de mens is. Want dit onderbewuste verdwijnt met het lichaam, maar de geest blijft bestaan.

Vraag: Hoe manipuleert de geest de genen?

Antwoord: Met concentratie van de eigen kracht van die geest. Het gaat hier uiteindelijk alleen om ingewikkelde moleculaire reeksen, zodat die kracht daarvoor meer dan voldoende is.

Vraag: Als je materiële eigenschappen als hardheid van diamant, buigzaamheid van staal, vloeibaarheid van water, zou omschrijven als een kwestie van atoomstructuur, hoe omschrijf je dan eigenschappen als vriendelijkheid, wijsheid e.d.? Dezen zijn toch ook op de een of andere wijze in de voertuigen van een individu aanwezig en bestaan buiten deze voertuigen toch niet?

Antwoord: Leuk. In de eerste plaats zijn de door u genoemde eigenschappen van staal en dergelijke een kwestie van moleculair binding, of zo u wilt, van mogelijkheid tot moleculaire rotatie. Dan vergelijkt u eigenschappen, die voortkomen uit materiele bindingen op moleculair vlak met gedragswijzen die voortkomen uit relatiebesef. Ook dit lijkt mij onjuist. Vriendelijkheid e.d. kunnen wij niet op een materieel vlak omschrijven, noch kunnen wij stellen dat het zuiver materiële eigenschappen zijn. Er is geen sprake van een structuur in stoffelijke zin, maar van reactiestructuren. Deze reactie kan vergeleken worden met bv. elektrische stroom, wanneer deze door water passeert. Er ontstaat een ontbinding van water in zijn elementen. Dit is namelijk een reactiestructuur.

Verder zegt u iets, wat mij zeer verbaast. U stelt dat vriendelijkheid niet buiten de stoffelijke mens bestaat. Vriendelijkheid is in wezen alleen maar een deel van een harmonisch patroon, dat onder menselijke omstandigheden in de mens tot een bepaalde uiting voert. De vriendelijke handeling is een gevolg van waarnemingen plus gedachten welke gemeenlijk geprimeerd worden door een erkennen of aanvoelen van een harmonie. Zonder harmonie kun je wel proberen vriendelijk te zijn, maar je slaagt er niet in.

Vraag: Maar geestelijke eigenschappen moeten toch ook ergens in de structuur verankerd zijn?

Antwoord: In de geest kun je eigenschappen niet als verankerd zien. Zij zijn een uiting van een harmonie, in die geest. Wat heel iets anders is. Wat u in de geest ziet als een reeks afzonderlijke eigenschappen, is het gevolg van een gevoel van verbondenheid of eenheid, dat overigens voor het bestaan als geest essentieel is, daar je alleen op basis daarvan in de eigen wereld tot contact kunt komen en zo zien wat er rond je is en wat er in anderen leeft. U maakt weer de fout aan te nemen dat de eigenschappen die u in de stof op grond van uiterlijkheden definieert, identiek zijn in wezen en oorzaak met kwaliteiten, die de geest volgens u wel moet bezitten. U neemt verder aan dat dit een structuurbepaling van de geest inhoudt. Wel kunnen wij zeggen, dat wij aan de hand van het gedrag van een mens het een en ander kunnen aflezen omtrent de min of meer harmonische kwaliteiten, die zijn geest bezit.

Vraag: Zijn er, wat de geest betreft, alleen maar verschillen van harmonie?

Antwoord: Ja. Inderdaad. In die verschillen van harmonie moet je dan ook rekenen: de verschillen in disharmonie, afwijzing en verwerping. Wat uiterste disharmonie is, is het buitenste duister. Een maximum aan harmonie is de eenwording met de totaliteit, het opgaan in God.

Vraag: Eenheid, in de zin van iets wat enkelvoudig en ondeelbaar is, bestaat waarschijnlijk in de gehele kosmos niet. Het heeft dus alleen maar de abstracte betekenis van harmonie. Dit zou moeten inhouden dat elke stoffelijke zowel als elke geestelijke entiteit wat zijn bevoertuiging betreft, bestaat uit een conglomeraat van krachten, waarvan de samenhang bepaald wordt door harmonie. Het bestaan zal zich dan dualistisch openbaren: een kracht van chaos en anderzijds een kracht die de samenhang bevordert. Individualisme zou dan de werking zijn van deze laatste kracht.

Antwoord: Ik ben het wel ongeveer met uw stellingen eens. Ik zou het als volgt willen formuleren: Wanneer wij leven, moeten wij meten in tegenstellingen, omdat waarneming of erkenning gebaseerd is op een bestaand contrast. Waar geen contrast is, is geen mogelijkheid tot waarneming of erkenning. Dit geldt ook in verband met harmonie: voor ons zijn er dingen, die geheel met ons harmonisch zijn, deels harmonisch zijn, of disharmonisch. Uw stelling, dat de geest ergens een conglomeraat van krachten is, kan ik niet zo goed aanvaarden. Ik geloof eerder dat u dient te zeggen: Een geest in zichzelf is een ten aanzien van de omgeving afgesloten of besloten eenheid van energie, waarbij in de innerlijke structuur verschillen van potentiaal voorkomen. Verder zou ik willen stellen: de wijziging in deze verschillen van potentiaal verandert de waarde van de geest niet in zijn werkelijkheid, maar wel in harmonische of disharmonische erkenning van relatie met de omgeving.

Mijn eindconclusie is, dat alles in wezen een eenheid is, maar dat wij deze totaliteit niet kunnen aanvaarden of erkennen zonder tegenstellingen, daar wij bij aanvaarding alle tegenstellingen zouden opheffen en dus ons eigen bestaan niet meer als zodanig zouden kennen. Ik stel, dat het ons doel is die eenheid eens te kunnen aanvaarden, maar dat wij tot een begrip van die eenheid eerst kunnen komen, wanneer wij uitgaan van de verschillen, die er bestaan voor ons. Wij moeten het systeem van verdeling wel gebruiken om zo tot een zuiverder gradatie van ons een-zijn met het Al te komen. Uiteindelijk meen ik, dat wij tegenstellingen zullen leren zien, voor wat zij zijn: twee voor ons beleefbare vormen van dezelfde kracht. Dan kunnen wij beide vormen aanvaarden en in onszelf omvatten. Dan ontstaat een versmelting, waarbij wij met alles harmonisch zijn en disharmonie een voor ons niet meer bestaande factor is.

En nu beantwoord ik nog twee vragen, daarna geef ik de pijp aan Maarten of beter gezegd, het lichaam terug aan het medium.

Vraag: Loopt u in uw wereld vooruit op de belangrijke wetenschappelijke ontdekkingen, die hier op aarde worden gedaan?

Antwoord: Neen. Daar houden de meesten van ons zich niet mee bezig. In onze ogen is veel van de aardse wetenschap niet veel meer dan een bijgeloof van de mensen, waarbij men door een klein deel van de waarheid onomstotelijk en bewijsbaar te formuleren ertoe pleegt te komen de rest van de waarheid te verwerpen. En daar houden wij ons over het algemeen niet mee bezig, al zijn er wel een paar hobbyisten bij ons, die er wel wat aan doen.

Vraag: Kunt u informatie geven over de volgende mediamiek geschreven boeken: Oahspe etc.

Antwoord: Tot mijn spijt niet. Waarmee deze laatste vraag wel erg kort beantwoord is, maar zonder volledige kennis van originators en inhoud van deze boeken acht ik het niet redelijk kritiek te geven. Wel kan ik algemeen stellen dat voor al deze dingen zo goed als voor alles, wat wij u zeggen, gelden moet: denk vooral ook zelf na. Want de geest heeft ook zijn vooroordelen, soms zijn bijgeloof, zijn eigen voorliefde en zal soms eigen ervaringen als algemeen stellen, zonder dat zij dit ook werkelijk zijn. Men meent dan dat eenieder die men niet kent, de eigen ervaring en mening wel zal delen. Zoiets dus als de zwijgende meerderheid op aarde, die er in feite ook niet is. Menige geest is ook geneigd te stellen: voor mij is dit zo, voor enkelen is dit zo, dan zal het wel voor eenieder net zo zijn. U moet zelf nadenken. De waarde van lezingen als deze en boeken, als u noemde, is gelegen in de denkbeelden die men er na overdenking voor zichzelf uithaalt, vooral wanneer men dan ook tot een in overeenstemming zijnde handelen komt.

Daarmee besluit ik dan mijn aandeel aan deze avond. Ik heb mijn best gedaan. Meer kan ik niet zeggen. Na de pauze krijgt u een andere spreker. Ik heb mij in ieder geval met uw vragen op een voor mij aangename wijze bezig kunnen houden. Ik heb tevens getracht enkele onjuiste denkbeelden, waaraan ik mij wel eens erger, recht te zetten. Dat betekent echter niet dat u het ook met mij eens hoeft te zijn.

Ik dank u in ieder geval voor uw vragen, uw gehoor en uw aandacht.

Goedenavond, vrienden.

Ook dit tweede deel van de bijeenkomst is bestemd voor het beantwoorden van uw vragen. Persoonlijke vragen mag ik niet beantwoorden en zou graag allereerst alles behandelen wat nog schriftelijk aanwezig is.

Vraag: Denkt u in een andere tijd-ruimte dan wij?

Antwoord: Ongetwijfeld. Bij ons is het mogelijk na te denken gedurende een periode die voor ons gelijk staat aan enkele uren, terwijl het tijdsverloop voor u in diezelfde periode enkele seconden bedraagt. Dit geeft wel weer dat de tijdsrelatie voor ons dus een andere is dan de tijdsrelatie die bij u bestaat. Wat betreft de ruimtelijke verhoudingen: ook hier bestaan voor ons dermate afwijkende mogelijkheden en verhoudingen, dat ik geneigd ben ook op dit punt te stellen dat de ruimtelijke verhoudingen die voor ons bestaan, geheel anders zijn, dan wel dat onze relatie met dat, wat als ruimtelijk omschreven kan worden, een geheel andere is.

Vraag: Is dit alleen na vergelijking met onze wereld voor u constateerbaar?

Antwoord: Wanneer wij een vergelijking maken, zien wij inderdaad verschillen en betreuren dan voor u wel eens, dat u niet over onze mogelijkheden kunt beschikken. Dat is mogelijk bij u t.a.v. ons eveneens het geval. Onze wereld is voor ons de norm. Uw wereld is er wel een die wij eens gekend hebben, maar die toch t.a.v. onze gekende normen in eigen wereld sterk devieert.

Vraag: Er zijn mensen, die door een klein persoonlijk voorwerp, bv. een broche of een zakkam, die zij betasten, veel over de eigenaar daarvan kunnen zeggen. Kunt u dit verklaren?

Antwoord: Ik kan het althans proberen. Deze z.g. psychometrie is gebaseerd op het volgende verschijnsel: Alle materie is geneigd in grotere of mindere mate de gedachtenstromingen en trillingen van de mens in de omgeving op te nemen. Een soort vastleggen van de psychische uitstraling van een mens dus. Wanneer er nu een voorwerp is, dat iemand langere tijd bij zich heeft gedragen, zal hierin iets van de eigen uitstraling van die persoon aanwezig zijn. Dit dient dan als een afstemmiddel, een soort brandpunt, van waaruit men tracht met de vergelijkbare psyche contact te krijgen, die men dan weer a.h.w. afleest. Er zijn dus psychometrisch, soms aan de hand van het voorwerp, wel enkele dingen te zeggen, maar het merendeel van de meer uitvoerige verklaringen zal slechts door een soort telepathisch contact verklaard kunnen worden.

Vraag: Er zijn ook mensen die aan de hand van een foto van alles kunnen vertellen, ook wanneer men die nooit bij zich heeft gedragen. Is dat dan iets anders?

Antwoord: Bij de foto stelt men zich af op het beeld van de persoon, zij het in die persoon zelf dan wel in anderen, waarin dit beeld redelijk sterk aanwezig is. Elke mens heeft immers een voorstelling van eigen uiterlijk, die grote overeenstemming zal tonen met hetgeen op de foto aan zuiver persoonlijke waarden aanwezig is. Zo is een afstemming op de persoon zelf mogelijk dan wel op iemand die dit beeld in zich belangrijk acht. Aan de hand daarvan is dan weer een psychisch rapport mogelijk. Wij dienen ons te realiseren, dat, zowel bij psychometrie als bij lezen uit de kaarten, koffiedik kijken e.d., de voorwerpen die men hanteert of datgene wat men geconcentreerd beziet, in feite een aanleiding vormt voor het gebruiken van bepaalde geestelijke ofwel paranormale kwaliteiten van degene, die hiermee werkt.

Vraag: Kunt u de verwoesting van Pompeï gedetailleerd beschrijven?

Antwoord: Tot mijn leedwezen heb ik daarvoor nu geen tijd. Ik kan u overigens wel kort mededelen, dat de beschrijver van de laatste dagen van Pompeï een aantal facetten van deze vernietiging wel aardig heeft weergegeven. In zeer korte tijd ontstond bij deze ondergang een grote gifgaswolk, gepaard gaande met sterke asregen. Hierdoor werden velen die niet onmiddellijk konden vluchten, verdoofd en waren niet meer in staat zich aan de ramp te onttrekken.

In andere gevallen werkte de gaswolk niet zo onmiddellijk, zodat de mensen nog konden proberen zich te verbergen, of probeerden de vlucht te nemen, maar niet in staat waren hun vlucht voort te zetten. De giftige gassen, die door een (on)gunstige wind precies naar deze plaats

werden geblazen, zijn volgens mij de eerste oorzaak voor het grote verlies aan mensenlevens. De sterke en langdurige asregen - enkele dagen - bedolf stadje en slachtoffers. Zouden er echter geen giftige dampen over de plaats zijn gedreven, dan zouden alle mensen volgens mij ondanks de asregens de mogelijkheid hebben gehad voor het natuurgeweld te vluchten. Hopelijk wilt u hiermee genoeg nemen.

Vraag: Wat dat laatste dus een natuurramp?

Antwoord: Ik meen, dat wij het geheel wel als zodanig mogen omschrijven. Ongeacht de oorzaak is er immers sprake van een eruptie van een vulkaan. Het wezen van deze eruptie wijkt niet sterk af van uitbarstingen, die later bij dezelfde vulkaan plaats hebben gevonden. Daarbij kwam een sterk neergaande wind, waardoor gassen en as werden voortgedreven in een concentratie, die op zijn minst ongebruikelijk is. De wind is volgens mij mede er oorzakelijk voor, dat juist rond deze steden de neerslag van as veel zwaarder was dan normaal verwacht zou kunnen worden. Dit zijn natuurlijke verschijnselen, voor de mensen daar was het een ramp, ik meen dus, dat wij wel van een natuurramp mogen spreken.

Vraag: Kunt u mededelen, door welk volk zonnetempel en maantempel in Mexico zijn opgebouwd?

Antwoord: Het behoort tot de Mayacultuur, de bouwers zijn in feite een mengsel, daar zowel z.g. wilde stammen als latere heersers allen het hunne hebben bijgedragen aan de verdere uitbouw van deze tempels. Bij verschillende onderzoeken vond men Azteekse en Tolteekse elementen. Ik meen niet dat de voorgaande stammen als eenheid ooit benoemd zijn. De oorspronkelijke versie van de tempels werd gebouwd door stammen, die een religieus brandpunt zochten. Wij dienen ons te realiseren dat steeds weer kleine stammen van elkaar cultuurelementen en bouwwijzen overnamen, terwijl hun godsdienst in feite werd bepaald door de samenwerking van hun priesters, die pas veel later een werkelijke het gehele gebied omvattende en hooggeorganiseerde kaste worden. Indien wij ons verder realiseren dat in Mexico bv. de bijdrage van de Inca's aan het geloof zeer klein is, realiseren wij ons, dat hun bijdrage voornamelijk een administratieve regering betekent, die zeer verfijnd was en gelijktijdig een verscherpt stellen van het onderscheid tussen de standen, wordt duidelijk dat het merendeel van de oude cultuur voornamelijk aan de Maya's moet worden toegeschreven.

Vraag: Deze tempels waren geheel bedolven. Zij moesten worden opgegraven. Was de oorzaak een natuurramp?

Antwoord: Dit is het natuurlijk gevolg van de loop der natuur, vooral wanneer wij er mee rekenen, dat deze tempels honderden jaren verlaten waren. Realiseert u zich eens dat bv. de Sfinx ook geheel onder het zand begraven is geweest, zonder dat daarbij andere dan normale natuurverschijnselen een rol speelden. In uw eigen omgeving liggen eveneens verzonken en begraven steden. Zoiets is een normaal verschijnsel. Waar wij, zoals in Mexico, te maken hebben met een tropische natuur en vulkanisme zijn de mogelijkheden van een verloren gaan door niveauverandering e.d. zelfs nog veel groter.

Vraag: Is het juist, dat niet alle piramide uitgegraven zijn, zodat er nog onder de aarde verborgen liggen, terwijl wel de gebouwen daaromheen uitgegraven werden?

Antwoord: In Mexico zijn nog wel enkele bouwwerken, die nog niet voldoende uitgegraven zijn. Er bestaan overigens ook daar z.g. inverté piramides, die dus geheel in de aarde lagen, reeds toen zij gebouwd werden. Zover mij bekend heeft men dezen nog niet gevonden. Het zonderlinge hier is wel, dat deze inverté piramides niet, zoals in Egypte het geval was, als grafkelder dienden, maar een plaats waren, waarin bepaalde plechtigheden plaats vonden, waarbij o.m. de doodsgodin een grote rol speelde.

Vraag: Ik dacht dat er een piramide was, die wel een graf bevatte. Is het mogelijk dat hier van Egyptische invloeden gesproken kan worden?

Antwoord: Erg moeilijk hier een definitief antwoord te geven. Wij moeten dan immers teruggrijpen op een fabuleuze periode: die van de Atlantiërs. De Atlantiërs hebben werkelijk bestaan, ook al is hun bestaan slechts moeizaam aanvaardbaar te maken en niet als reëel te bewijzen in deze periode. Deze Atlantiërs hadden geheel eigen geloofs-, bouw- en

tempelopvattingen. Reeds bij de eerste ramp, die dit rijk trof, ontstond een zelfstandigheid voor nederzettingen, die men mogelijk koloniën zou kunnen noemen, maar die toch voornamelijk handelsnederzettingen waren, die door een hoger cultureel niveau en hun macht echter gelijktijdig de omringende stammen domineerden. Toen de band met het moederland geheel verbroken werd tijdens de tweede ramp, werden de denkbeelden en gebruiken van het moederland overal nog langere tijd gehandhaafd en na vermenging met de autochtone bevolking in verschillende gebieden op een geheel eigen wijze verder ontwikkeld. Wanneer wij bv. denken aan de pagodenbouw, zoals wij die tot in China vinden, zal men niet geneigd zijn daarin een parallel te vinden met zigguratbouw, piramidebouw en pueblobouw. Toch zijn al deze bouwwerken in de oude vormen vergelijkbaar en berusten zij m.i. op eenzelfde grondprincipe. Ik meen, dat de Atlantiërs dit grondprincipe hebben overgebracht.

Wat Mexico betreft en delen van Zuid-Amerika, vooral de meer noordelijke, zo moeten wij verder rekening houden met het feit, dat er daar ter enigerlei tijd, waarschijnlijk in de periode van 500 v. chr. tot 900 n. chr., verschillende malen mensen uit andere landen, als Azië, terecht zijn gekomen. Soms betrof het hier mensen die gewoon op avontuur uit waren, waaronder ook Chinezen, soms ook doordat zij door stormen ver uit hun normale koers gedreven waren. Hieronder o.m. Arabieren en mogelijk zelfs enige Phoeniciërs. Ook deze mensen kwamen dus terecht in Zuid-Amerika en Mexico en hadden op de culturen daar enige invloed. Deze mensen werden geëerd als bijzondere wezens, ook al omdat zij over andere wapens en technieken beschikten dan de ten lande bekende. Zij vormen een vreemde invloed in de cultuur. Hun aanwezigheid kan bv. aanleiding zijn geweest tot wijzigingen onder meer bij de wijze van begraven. Het is denkbaar, dat het begraven van iemand in een piramide daardoor wel gestimuleerd kan zijn, evenals het begraven van voorname personen in 'dodenhuisen'. Toch primeert naar ik meen hier wel dat de persoon die in een dergelijk graf of zelfs daar in de nabijheid ter aarde wordt besteld, beschouwd moet zijn als de incarnatie van een god op aarde. Een element in het geloof, dat vroeger niet door het jaar bepaald werd en een kwestie was van uiterlijke kentekenen, maar zoals u bekend zal zijn, later wel door de loop van het jaar bepaald zou worden. Iemand werd dan uitgekozen als tijdelijke op aarde levende incarnatie van de god en werd, op een voor hem onaangename wijze, na afloop van zijn periode van leven als god, naar zijn originator gezonden om daar over de wereld verslag uit te brengen. Bij het begraven in een piramide en andere ongebruikelijke wijzen van ter aarde bestelling lijkt mij dit wel een rol te hebben gespeeld, waarbij de verandering in de wijze, waarop die geschiedde, mogelijk mede door cultuurvreemde elementen is beïnvloed.

Zien wij naar de zigguratbouw van Babylon o.m. en de piramidebouw van Egypte, dan lijkt er een groot verschil te bestaan, tot wij ons gaan realiseren dat de wijze, waarop in de piramide vertrekken zijn aangebracht en gangen van verschillende breedte bestaan, sterke overeenkomst vertoont met het verloop van de z.g. zielenweg of binnenweg in de ziggurat, waar de gelovige langs de altaren van de 7 goden ging om uiteindelijk uit te komen in de tempel van Bel. Vandaaruit kon de gewone mens van binnenuit niet verder gaan, zodat men als niet-priester binnendoor de vertrekken van Bel niet kon betreden. Bel was een zonne- en vuurgod. Zijn vertrekken waren boven op de tempeltoren - die overigens model schijnt te hebben gestaan voor het verhaal over de toren van Babel - gebouwd. Kijken wij naar de oudste piramiden, die wij in Mexico aantreffen, dan zien wij ook daar een innerlijke indeling, met wegen - vaak teloor gegaan of als geheime paden gemaskeerd - waardoor het eveneens mogelijk is om binnendoor tot bijna aan de top te komen, waarbij dan verschillende ruimten met godenbeelden en priesterverblijven in de piramide aanwezig zijn. Je kon echter deze weg daar niet verlaten, of de offerplaats, die hier de piramide bekroont, van binnenuit bereiken. Ik moet overigens opmerken, dat er bij Tenochtitlan een piramide was, waarin men wel binnendoor de tempel op de top kon bereiken, maar deze lijkt mij een latere ontwikkeling te zijn.

Vraag: Had de bouw en vorm van deze piramiden nog een bijzondere betekenis?

Antwoord: De vorm werd naar ik meen voornamelijk gesteld op grond van bepaalde astrologische opvattingen - van astronomie durf ik hier nog niet te spreken. Ook voor de bouw van de ziggurat is die bepalend geweest. De oriëntatie van ingangen op het oosten plus de indeling in zeven sferen of tempelverdiepingen was hier belangrijk. Bij de Egyptische piramiden

treffen wij een oriëntatie aan op de windrichtingen plus op bepaalde sterren. Ditzelfde zien wij ook bij de piramiden in Mexico, waarbij de oriëntatie echter gemeenlijk of op het oosten of op het westen is gericht - twee verschillende oriëntaties dus, die kennelijk ook te maken hebben met de goden die er voornamelijk vereerd werden.

Overigens is, wat de vorm betreft, opvallend, dat deze niet in betekenis verandert wanneer wij te maken hebben met een getrapte of een gladde piramide. De bouw zelf blijkt bepaald te worden door de mogelijke bouwwijze en de beschikbare grondstoffen, zowel als door oude gebruiken. Een verschil ligt wel in de buitenzijde: Zo hebben tempeltorens in het gebied van Eufraat en Tigris allen een z.g. buitenweg of buitentrap, waardoor de top te bereiken is. In Egypte treffen wij dezen niet aan. De trappen van Babylon wentelen zich om het eigenlijke gebouw heen en maken daarbij gemeenlijk drie slagen. De trappen bij piramiden in Mexico lopen vaak recht omhoog, soms ook vormen zij een zigzag. In enkele gevallen zijn rond de piramiden drie omlopen gebouwd, zodat de weg omhoog in wezen uit drie op elkaar aansluitende trappen bestaat.

Daarom meen ik te mogen stellen, dat de trap niet een integrerend deel uitmaakt van de bouw, maar in plaats en loop bepaald wordt door het doel, dat men er mee had. De trap in Babylon bv. diende om het verblijf van Bel te kunnen bereiken, terwijl de hoeken een klein platform bevatten, waardoor men tegen indringers op gemakkelijke wijze wachters kon opstellen. In het huis van Bel werden overigens offers neergelegd voor het geval, dat de God zijn woning ooit zou betreden, terwijl men ook maagden tot zijn beschikking hield. Nu was Bel ook God van de bliksem. Men nam aan dat een bliksem, die de toren trof, zijn bezoek weergaf. Maar de maagden vonden daar kennelijk geen bliksem aan.

In Mexico is het hoofdaltaar voor een van de belangrijke goden, vaak Huitzicoatl, op de top van de piramide aangebracht. De trappen, zigzagtrappen en omlopen, die wij hier aantreffen, hebben kennelijk ten doel deze kleine tempel toegankelijk te maken en de offers ter plaatse te kunnen brengen. In sommige gevallen werd het offer, na de offerplechtigheid door de zwaartekracht naar beneden geëxpedieerd, althans het stoffelijk overschot daarvan. Volgens mij is dit de verklaring voor het glad bekleed zijn dan wel beter en gladder afgewerkt zijn van bepaalde delen van de piramide. Het zou immers een wonder zijn wanneer bij verschillende piramiden door toeval juist dezelfde stukken van een gladde bekleding zouden zijn blijven bestaan, terwijl zij op alle andere delen geheel verdwenen is.

Vraag: Is het waar, dat daar erg veel bloedoffers, mensenoffers werden gebracht?

Antwoord: Dat is zeer zeker waar, ofschoon dit voornamelijk in de tijd van de Tolteken het geval was. Op zich is dit echter niets bijzonders. Mensenoffers zijn overal ter wereld gebracht. Ook uw voorvaders brachten mensenoffers. Zien wij naar de wijze, waarop nog in de christelijke era door christenen de vereerders van natuurgoden vernietigd werden, zo krijg je het gevoel, dat ook hier ergens het oude offerdenkbeeld op de achtergrond schuilgaat - ook al kent het christendom het plaatsvervangende mensenoffer, zoals ook enkele andere godsdiensten. Mensenoffers zijn normaal en begrijpelijk, omdat de mens, althans voor de mens zelf, het meest ideale wezen en dus ook offer is. Een mens offeren betekent dat men de God de grootste gave schenkt die er is en dus ook het nodige terug kan verlangen daarvoor aan gunsten en hulp. Daarnaast heeft de mens eigenschappen, die de god kan gebruiken - delen van het menselijke lichaam vormen het eigenlijke offer - terwijl in andere gevallen de offeraars door het eten van die delen, de eigenschappen van de dode overnemen en hem zo meteen een leven in het hiernamaals verzekeren. Soms dient een deel van de mens bewaard, te worden, opdat hij als geestelijk dienaar op kan treden - denk eens aan de koppensnellers. Vaak stelde mens zich ook voor, dat de mens een geest had, die naar de wereld van de goden gezonden kon worden. Hij kon dus, door het plechtige offer, als een soort bode worden gebruikt. Een versie, die wij ook zien bij offers, zoals die door de Feniciërs werden gebracht.

Bij de offers aan Dagon - ook al een god van Fenicische origine - bracht de mens zijn dierbaarste bezit, zijn kinderen, als offer. Mensenoffers blijken dus wel zeer algemeen te zijn. De aantallen verschilden natuurlijk van volk tot volk wel, en in dit opzicht kan worden gesteld, dat de aantallen die men in Mexico offerde, nogal hoog liggen. Trouwens, wie wil beweren, dat

men tegenwoordig geen mensenoffers meer brengt? Alleen wijdt men dezen niet meer aan de God die men nominaal vereert, maar aan de God, waaraan men denkt zijn macht te ontlelen, de democratie of zoiets.

Maar hierbij moet ik het dan toch wel gaan laten. Ik dank u voor uw vragen, uw aandacht en reacties en wens u een goede huisgang en een aangename avond toe.

(verkort)

d.d. 30 maart 1973